

MODEL EDUCATIU (ADAPTACIÓ 2007)

1. JUSTIFICACIÓ

L'anterior model educatiu de l'UJI es va proposar al curs 2002/03 a l'empara de la LOU i amb l'aposta de la participació de la Universitat en el procés de convergència educativa a Europa. No obstant això, es fa necessària una adaptació del model per una sèrie de canvis ocorreguts des d'aleshores. Per tant, partim d'un document suficientment desenvolupat, i sols cal adaptar alguns aspectes al nou marc europeu d'ensenyament superior, per la qual cosa s'ha creat un grup de treball, a proposta del Consell de Direcció i la Comissió d'Estudis i Professorat hi ha informat favorablement.

En l'àmbit europeu s'han fet avanços importants, amb referents com ara «El marc de qualificacions de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)» (incloent-hi els descriptors de Dublín), o els «Criteris i estàndards d'avaluació de l'ENQA» per a realitzar les acreditacions de la qualitat dels estudis, les universitats i les mateixes agències d'avaluació. A més, a la reunió de ministres de Londres, al maig de 2007, es van establir una sèrie de prioritats per al 2009: mobilitat, dimensió social, recopilació de dades, ocupabilitat, l'EEES en un context global i balanç; prioritats que han d'estar presents en la redacció d'aquest document nou.

Encara que a l'Estat espanyol el procés ha sigut un poc lent, recentment s'estan produint canvis importants, s'ha anat aclarint la participació d'Espanya en el desenvolupament de l'EEES i cada vegada tenim més a prop l'horitzó de 2010 com a meta per a l'harmonització de l'educació superior, que fa necessari actualitzar el nostre model educatiu, especialment donant resposta als nous plantejaments legislatius.

Els ensenyaments universitaris hauran d'atendre tant la formació universitària inicial com la formació permanent (aprenentatge al llarg de la vida) i establir els mecanismes que possibiliten el reconeixement dels aprenentatges informals, d'acord amb el marc europeu de qualificacions per a l'EEES (2005). Dins d'aquest nou context els objectius generals que la Universitat ha de defensar són els mateixos que ja té assumits en l'actualitat: formació de professionals, desenvolupament de la investigació, transmissió i conservació de la cultura i potenciació d'una rigorosa actitud crítica i de reflexió (LOMLOU, 2007), a més, s'hauran d'establir vincles fermes i estrets de

comunicació i relació de la universitat amb l'ensenyament secundari i amb la societat en general.

Els Estatuts de l'UJI recullen els valors de la solidaritat, la justícia social, el respecte a la diversitat, la igualtat entre els homes i les dones, la millora i la protecció del medi ambient i el treball per la pau en el disseny i l'aplicació de polítiques, estratègies i accions; tots aquests valors hauran d'impregnar els nous plans d'estudi, que hauran de tindre en compte, a més, el Pla d'atenció a la diversitat que s'ha desenvolupat. En aquesta línia, des de fa uns anys, l'UJI ha apostat per la consolidació de programes institucionals que fomenten la participació de tota la comunitat universitària, per això és pionera en aquest camp dins del sistema universitari espanyol.

Pel que fa a la nova organització dels ensenyaments universitaris, dos aspectes es presenten com a fonamentals: en primer lloc se suprimeix el catàleg de títols i s'estableix un nou procediment per a la inclusió dels títols en el Registre d'Universitats, Centres i Títols; i en segon lloc hi ha una transformació del concepte de pla d'estudis, ja que aquest representa un contracte entre la mateixa Universitat i la societat en general. La confiança que la societat diposita en la universitat es concreta en un sistema de garantia de qualitat.

Per a l'elaboració d'aquesta adaptació del model educatiu també s'ha tingut en compte el document «Cap a la universitat dels XXV anys», fruit del treball d'un gran grup d'universitaris implicats i el programa electoral del rector. Aquests documents ens ofereixen un marc d'actuació concretat en una sèrie de propostes encaminades a consolidar la Universitat dels XXV anys, on es pretén continuar construint una universitat que responga als valors de solidaritat, qualitat, creativitat, compromís social, iniciativa... mitjançant les propostes que s'aborden al llarg del programa.

En aquests moments també s'està portant endavant la revisió del Sistema de Direcció Estratègica i l'Estil UJI, que ha d'anar coordinat en tot moment amb l'adaptació del model educatiu que ací estem proposant.

Aquest document pretén abordar un conjunt d'aspectes rellevants que haurà de tenir en compte la Universitat Jaume I a l'hora de donar una resposta efectiva a les necessitats educatives de la nostra societat i on estiguen les claus per a oferir una oferta acadèmica de qualitat consonant amb l'Espai Europeu d'Educació Superior.

2. EIXOS DEL MODEL EDUCATIU

El procés d'harmonització europea de titulacions, el creixement de l'ocupabilitat del nostre estudiantat (mobilitat, creativitat...), l'aposta per les noves tecnologies de la informació i comunicació, la promoció del compromís social etc., són temes claus que necessàriament han de quedar reflectits en el nostre model educatiu. És molt important fer partícips a tots els elements que formen part de la comunitat universitària, tant al professorat, com a l'alumnat, al personal d'administració i serveis, a més de la societat en general, de tot aquest procés. Per aconseguir tot açò, a continuació es presenta l'adaptació del model educatiu de la Universitat Jaume I que queda estructurat al voltant dels següents eixos:

1. Model orientat a l'aprenentatge i centrat en l'estudiantat

Les metodologies actives i participatives centrades en l'estudiantat són una exigència de l'EEES, on l'estudiantat passa a ser nucli central de l'acció formativa.

Es tracta d'un aprenentatge no centrat únicament en els continguts sinó també en procediments, habilitats i destreses (competències) que ha d'adquirir l'estudiantat. S'han d'adequar les metodologies docents a l'aprenentatge presencial i no presencial, segons el temps i l'esforç dedicats per part de l'estudiantat. El crèdit europeu serà la unitat de valoració de l'activitat acadèmica, en la qual s'hauran d'integrar els ensenyaments teòrics i pràctics, així com altres activitats (seminaris, treballs de camp, estudi, exàmens, etc.).

L'estudiantat haurà de participar activament en el seu propi aprenentatge per a poder adquirir una formació integral; aquest objectiu s'aconseguirà fent del nostre estudiantat persones autònomes i responsables, amb capacitat per a gestionar els coneixements, competències... d'una forma menys dirigida, amb la utilització de metodologies actives centrades en l'aprenentatge, i en pràctiques tant internes com externes, la qual cosa, s'haurà de reflectir en l'estil de la Universitat Jaume I.

2. Tecnologies de la societat de la informació

Les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) són un punt fort de la Universitat Jaume I en un context que encara es caracteritza per una dèbil utilització d'aquestes tecnologies. Les TIC tenen un paper significatiu en l'àmbit de la formació i

l'aprenentatge per a generar entorns de treball més flexibles i adaptables. La implantació de noves metodologies docents que utilitzen les TIC planteja nous reptes i facilita l'evolució des de models docents purament presencials fins a models més flexibles centrats en l'estudiantat. Per aquest motiu que la Universitat Jaume I ha de seguir apostant i comptant, entre d'altres modalitats, amb titulacions semipresencials que permetran una major adaptabilitat al nou estudiantat.

3. Formació al llarg de la vida

La formació al llarg de la vida és una necessitat que va més enllà de l'aplicació professional d'allò après i que s'estén a qualsevol edat. És una necessitat social de créixer intel·lectualment, que anirà en augment, i que la Universitat ha de satisfer amb una oferta adequada per a l'actualització del coneixement, tant per a les persones que han cursat prèviament estudis universitaris, com per a aquelles que accedeixen a la universitat per vies diferents als ensenyaments reglats, com per exemple, mitjançant l'EPA.

La Universitat ha d'afavorir que els titulats i titulades adquirisquen actitud i aptitud d'aprendre de manera continuada en un context de canvis constants en el qual la societat exigeix respostes als nous reptes plantejats. El temps de formació no és limitat sinó que es prolonga al llarg de la vida. En aquest àmbit s'ha de potenciar i ampliar l'oferta de títols: oficials, propis, de grau, de postgrau i d'extensió universitària (per exemple, la Universitat per a Majors).

4. Multilingüisme

La Universitat Jaume I assumeix un compromís amb la formació en llengües, que done resposta a les necessitats docents de l'estudiantat i del professorat. El nou marc educatiu requereix l'impuls del multilingüisme, per tal d'afavorir la internacionalització, el foment de la mobilitat i de l'ocupabilitat. En aquest sentit s'ha de procurar la promoció activa de la docència en anglès i l'augment de l'oferta formativa en altres llengües d'interès científic i social, com ara el català, el francès, l'alemany, el portuguès o el romanès.

El model educatiu ha de consolidar la formació en valencià¹, llengua pròpia i oficial de la Universitat. Igualment s'ha de fomentar tot tipus d'actuació envers la seua extensió i ús en els àmbits docents i administratius.

5. Internacionalització, mobilitat i ocupabilitat

La internacionalització és ja una condició necessària perquè la Universitat pugua portar a terme, dins d'uns estàndards de qualitat, les funcions que té assignades dins dels àmbits de formació, investigació i cultura. Això ha quedat perfectament evidenciat en el procés de construcció de l'EEES, el qual ha propiciat que, en els últims anys, la cooperació en matèria d'educació i formació haja experimentat un notable increment.

L'UJI compta ja amb una sèrie d'accions, com ara la seua participació en programes de mobilitat europeus, la mobilitat que s'ofereix en les pràctiques, doctorats, i formació de postgraus i les dobles titulacions i les pràctiques que permeten afavorir l'ocupabilitat del futur titulat i titulada. Encara que aquestes accions fan que la Universitat haja desenvolupat en els últims anys una important dimensió internacional, té com a repte implantar gradualment un sistema en què l'estudiantant pugua realitzar les seues pràctiques tant en l'àmbit nacional com internacional, la qual cosa facilitarà el reconeixement d'estudis i títols, les qualificacions professionals i la col·laboració entre universitats.

Un document que s'ha de ressaltar i que permetrà facilitar la mobilitat de l'estudiant, i també dels treballadors i treballadores, és l'Europass. Aquest dossier ajuda la ciutadania a comunicar de forma clara i senzilla les seues aptituds, les titulacions i certificacions adquirides al llarg de la vida, i engloba un conjunt de cinc documents: currículum, passaport de llengües Europass, document de mobilitat Europass, suplement Europass al títol/certificat i suplement Europass al títol superior

6. Compromís social

El foment del desenvolupament sostenible, l'acció social, el voluntariat o la cooperació al desenvolupament forma part de la funció social de l'UJI. Des del punt de vista de compromís social, la Universitat s'ha de plantejar horitzons més ambiciosos capaços de contemplar totes les realitats d'aquest món globalitzat.

¹ Segons nomenclatura de l'article 5.i dels Estatuts de la UJI

Totes les actuacions amb compromís social que es realitzen a la Universitat permeten incorporar un valor afegit a la formació de l'estudiantat i dels titulats i titulades que constitueix un increment per a la seua ocupabilitat en el mercat de treball nacional i internacional i permet desenvolupar les competències referides a l'esperit crític i emprenedor, així com la sensibilitat i responsabilitat social i autoeficàcia.

Les competències transversals hauran d'impregnar tots els plans d'estudi i s'haurà de fomentar, entre el nostre professorat, la utilització de metodologies didàctiques orientades cap a l'aprenentatge cooperatiu i l'afavoriment de valors com ara la solidaritat, la tolerància, el respecte a la diversitat cultural, la igualtat... per tal d'aconseguir que el nostre estudiantat reba una formació integral i no només instrumental.

7. L'estil en l'oferta formativa i educativa

Perquè l'harmonització siga una realitat no n'hi ha prou a adaptar el caràcter cíclic de les titulacions, la seua durada i quantificació de les matèries en crèdits europeus (hores de classe presencials més el treball total que suposa a l'estudiantat l'assignatura).

Si només es fa això, no s'aconseguirà allò més important que hem esmentat anteriorment: un canvi de metodologia que potencie el treball de l'estudiantat i que permeta una tutorització del seu aprenentatge per part del professorat per a motivar així la iniciativa, la creativitat, la inculcació de valors, el foment de la inquietud intel·lectual, la innovació, els coneixements que són impossibles de transmetre de forma genèrica amb el model actual fortament basat en classes magistrals.

En aquesta línia, la Universitat Jaume I comptarà, dins l'oferta acadèmica, amb un estil propi dissenyat a partir dels eixos metodològics i de continguts enumerats amb anterioritat i que s'emmarcarà preferentment dins de les matèries bàsiques que la legislació universitària estableix que hi ha d'haver en totes les titulacions de grau.

8. Garantia de qualitat

Per a aconseguir la garantia de la qualitat de la Universitat s'haurà de desenvolupar i implantar una estratègia de millora contínua de qualitat. L'estratègia, la política i els procediments hauran de tenir un rang formal i estar disponibles públicament. Així mateix, hauran de concedir un paper important a l'estudiantat i a altres agents implicats en els processos de garantia de la qualitat.

Aquesta tasca és un gran repte per a totes les universitats de l'Estat espanyol, ja que amb el nou context legislatiu se'ls atorga un grau molt ample d'autonomia; en aquest sentit la Universitat Jaume I es caracteritza per la promoció de la qualitat i l'excel·lència de tota la institució i ja compta amb moltes estratègies i processos per a garantir la qualitat dels ensenyaments.